

Lausunto

01.07.2022

Asia: VN/23753/2021

Lausuntopyyntö sosiaalisen luototuksen uudistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA EDUSKUNNALLE LAIKSI SOSIAALISESTA LUOTOTUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, joka ehkäisee ihmisten syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää ihmisten itsenäistä selviytymistä. Esityksen tarkoituksena on tehdä sosiaalisesta luototuksesta annettuun lakiin muutokset, joilla sosiaalisesta luototuksesta tulisi hyvinvointialueilla järjestettävä lakisääteinen tehtävä. Hyvinvointialueen olisi järjestettävä sosiaalista luototusta sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella esiintyvä tarve edellyttäisi. Jatkossa sosiaaliseen luototukseen voitaisiin myöntää vapaakuukausia ja maksuvapautuksia silloin kun laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Kuluttajaliitto kannattaa lämpimästi sosiaalisen luototuksen valtakunnallistamista. Tällä hetkellä ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa sosiaalisen luototuksen saamisen suhteen, kun kaikkialla Suomessa ei ole luototusta tarjolla. Ylivelkaantuminen on Suomessa kasvussa ja maksuhäiriöisten henkilöiden määrä korkea. Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan maksuhäiriöisiä henkilöitä oli vuonna 2021 noin 389 300, kun vuonna 2012 vastaava luku oli noin 346 000. Vuonna 2021 uusia henkilöihin kohdistuvia maksuhäiriömerkintöjä oli noin 1,73 miljoonaa kun vuonna 2015 vastaava luku oli 1,47 miljoonaa. (lähde: Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen: Työryhmän mietintö, s.32) Sosiaalinen luototus on hyvä keino ehkäistä ihmisten ylivelkaantumista ja voidaankin sanoa, että kohtuuhintaiselle ja kohtuuehtoiselle sosiaaliselle luototukselle sekä ihmisten taloudellisen selviytymisen tukemiselle on kova tarve.

KULUTTAJALIITON KORJausehdotukset hallituksen esitysluonnokseen

Kuluttajaliitto toteaa, että lakiesitys on selkeä ja kannatettava. Kuluttajaliitto haluaa kuitenkin esittää seuraavat korjausehdotukset esitysluonnokseen:

Hallituksen esitysluonnoksen sivulla 13 todetaan, että ” Sosiaalista luototusta ei tulisi käyttää tilanteissa, joissa henkilöllä on mahdollisuus ratkaista taloudellinen ongelma markkinoilla toimivien rahoituslaitosten tarjoamalla luotolla.” Kuluttajaliitto katsoo, että edellä mainittu lause tulisi poistaa tai muokata hallituksen esitysluonnoksesta. Tällaisenaan edellä mainitun lauseen voidaan nähdä ohjaavan hyvinvointialueita tarjoamaan sosiaalisen luototuksen palveluita vain sellaisille ihmisille, jotka eivät saa minkäänlaista luototusta rahoitusmarkkinoilta. Ei voida nähdä olevan tarkoituksenmukaista, että hyvinvointialueet ohjaavat asiakkaita ensin hakemaan korkeakorkoisia kulutusluottoja ja vasta tämä jälkeen ihmisillä on mahdollisuus saada sosiaalista luototusta. Tämä on myös ristiriidassa sen kanssa, että sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on nimenomaan ehkäistä ylivelkaantumista. Kuluttajaliitto haluaa myös tuoda esiin, että hallituksen esitysluonnos jättää paljon harkintavaltaa hyvinvointialueille sosiaalisen luototuksen järjestämisen suhteen. Olisikin perusteltua tarkastella, tulisiko lakiesitykseen täsmentää vähimmäiskriteerejä sosiaaliselle luototukselle, jotka turvaisivat nykyistä paremmin ihmisten yhdenvertaisen palvelun kaikkialla Suomessa.

On erinomaista, että laissa säädetään luotonsaajan mahdollisuudesta saada vapaakuukausia ja maksuvapautuksia. Kuluttajaliitto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaan vapaakuukausia voidaan myöntää vuosittain enintään kolme. Kuluttajaliitto ehdottaa, että lakiin lisättäisiin mahdollisuus yli kolmen vuosittaisen vapaakuukauden määräämiseen yksilöllisen harkinnan perusteella. Ihmisellä voi tulla eteen esimerkiksi vakava sairastuminen ja siihen liittyviä pitkiä hoitoja, joiden takia ihminen joutuu olemaan pois ansiotyöstä usean kuukauden ajan. Näissä tilanteissa kategorinen kolmen kuukauden rajausta ei ole tarkoituksenmukainen. Asiakkaan kannalta olisi tällaisissa tilanteissa usein kannatettavinta saada ensi sijassa maksuvapautus, mutta jos se ei toteudu, on tärkeää, että asiakasta suojellaan vapaakuukausien avulla. Kategorinen kolmen kuukauden rajoitusehto ei huomioi riittäväällä tavalla ihmisten yksilöllisiä tilanteita eikä myöskään toteuta lain tarkoitusta ihmisten itsenäisen selviytymisen edistämisestä. Huomioitavaa on myös, että pankkilainoihinkin on saatavilla usein kolmea kuukautta pidempiä lyhennysvapaan pituuksia.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa tuoda esiin sosiaalisen luototuksen palvelusta tiedottamisen merkityksen. Hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan, että sosiaalinen luototus on ollut alikäytetty palvelu sielläkin, missä sitä on palveluna tarjottu. Jos ihmiset eivät tiedä sosiaalisen luototuksen mahdollisuudesta, eivät he tällöin löydä tarvitsemansa palvelun piiriin. Kuluttajaliitto toivoo, että laissa säädettäisiin selkeästi hyvinvointialueen velvollisuudesta tiedottaa aktiivisesti sosiaalisen luototuksen mahdollisuudesta asukkaille.

Lumijärvi Julia
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry